

Н.В. Федічева, Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Н.В.Федічева

Соціокультурний аспект навчання іноземних мов

Європейські вчені в галузі лінгвістики та методики вже давно обговорюють соціокультурний аспект навчання мовам. Сьогодні ніхто не заперечує необхідності навчання мови як частини культури і вивчення культури за допомогою мови. У статті вказуються мета та завдання дослідження, яке проводиться кафедрою практики мовлення ЛНПУ імені Тараса Шевченка і кафедрою іноземної філології Краматорського економіко-гуманітарного інституту.

Ключові слова: культура; навчання іноземних мов; прагматична компетенція; ситуація.

Н.В.Федічева

Социокультурный аспект обучения иностранным языкам

Европейские ученые в области лингвистики и методики обучения иностранным языкам уже давно обсуждают социокультурный аспект обучения языкам. Сегодня никто не отрицает необходимости обучения языку как части культуры и изучения культуры посредством языка. В статье указывается цель и задачи исследования, которое проводится кафедрой практики речи ЛНПУ имени Тараса Шевченко и кафедрой иностранной филологии Краматорского экономико-гуманитарного института.

Ключевые слова: культура; обучение иностранным языкам; прагматическая компетенция; ситуация.

Освіта в сучасній Європі розуміється як оволодіння основами фундаментальних наук і найважливішими витворами мистецтва та культури, а освічена людина – як представник своєї культури, що має важливу якість – толерантність. Остання розуміється як повага до чужого сприйняття світу та визнання іншої особистості та культури як рівноправних.

Відомо, що розуміння інших культур майже неможливе без опанування іноземною мовою. У свою чергу вивчення мови передбачає проникнення в

культуру народу, якому належить ця мова, у систему його світогляду та символів. У зв'язку з цим перед вищими навчальними закладами, що готують майбутніх викладачів іноземних мов, стоїть мета підготовки вчителів, яка є трансляторами інших культур. Від того, як ця мета буде реалізована, залежить успіх навчання іноземних мов і культур і в інших типах навчальних закладів.

З огляду на вищевикладене метою нашої статті є розгляд деяких важливих питань соціокультурного компоненту навчання іноземних мов та культур як у теоретичному, так і в практичному плані.

За визначенням професора австрійської вищої школи міжнародних відносин А. П. Бердичевського, поняття "культура" охоплює такі аспекти:

- усі культури гетерогенні, багатогранні й включають в себе елементи декількох культур одразу;
- культури не є статичними;
- культури охоплюють весь простір людського існування;
- усі культури принципово рівнозначні [2].

Російський культуролог Г. К. Карпучіна стверджує, що поняття культура включає наступне:

- історичну та культурну спадщину, традиції, звичаї;
- особливості національного характеру та психологічний склад народу;
- стереотипи мислення та поведінки;
- повсякденне життя і предмети побуту;
- культурні, економічні і технічні досягнення [3].

Провідний американський педагог та культуролог С. Мартінееллі вважає, що термін "культура" є абстрактним і тому одним із засобів його розуміння є так звана модель айсберга, де всі видимі ознаки культур, такі як мистецтво, живопис, архітектура становлять видиму частину айсберга. Частина, якої ми не бачимо, є підґрунтям для зовнішніх ознак, таких як принципи, цінності, естетика [4].

Відомий український науковець в галузі методики навчання іноземних мов професор Є. І. Пассов наголошує, що оскільки культура – це є єдність

матеріальних і духовних цінностей суспільства, що історично склалися на основі певного економічного базису, а також сукупність досягнень суспільства в його матеріальному та духовному розвитку, то мова є її обов'язковим компонентом [1].

Виходячи із культуротворної концепції навчання іноземних мов зараз в Європі спостерігається відхід від абсолютизації комунікативного методу, і метою навчання мови визначається проникнення в культуру народу, якому належить ця мова, у систему його світосприйняття. Питання розвитку соціокультурного компоненту змісту навчання іноземних мов набуває актуальності. Йому присвячені в основному праці американських та в незначній кількості російських та українських дослідників: S. Martinelli, V.B. Galloway, A. Mollica, H.D. Brown, С. Тер-Мінасова, О. Першукова, Н. Бориско, С. Мілосердова, Н. Гальськова

Метою спільного дослідження, що проводиться кафедрою практики мовлення ЛНПУ імені Тараса Шевченка та кафедрою іноземної філології Краматорського економіко-гуманітарного інституту, передбачається відбір "наборів" національно-культурних та поведінкових стереотипів народів, мови яких вивчають наші студенти, та використання цих "наборів" в навчальному процесі з метою формування соціокультурної компетенції майбутніх вчителів та перекладачів.

Відповідно до мети дослідження ми сформуваємо такі завдання:

1. Обґрунтувати модель розвитку формування міжкультурних вмінь та навичок, яка б навчала студентів знаходити спільні риси в рідній культурі та культурі країни, мову якої вони вивчають з метою формування їх соціокультурної компетенції.

2. Розробити нові прийоми навчання іноземних мов та ситуації практичного використання мови як інструмента міжкультурного пізнання та взаємодії.

3. Розробити засоби включення в навчальний процес індивідуального досвіду студентів у міжкультурному спілкуванні.

Розробляючи нові підходи та прийоми взаємопов'язаному навчанню іноземних мов та культур ми беремо до уваги наступне:

- запобігання підходу, коли студенти або учні знайомляться тільки з фактами ("facts only" approach);
- використання лінгвокультурологічного матеріалу в більшості усних комунікативних видів діяльності;
- використання картин, ілюстрацій, газетних об'яв, коміксів, предметів (artifacts) та інших навчальних матеріалів, що мають культурологічне забарвлення;
- необхідність порівняння культурних явищ, властивих народів, мова якого вивчається, та власного народу;
- організація роботи студентів в малих групах і широке застосування рольових ігор та ситуацій, дискусій, скетчів під час проведення комунікативних видів діяльності з використанням лінгвокультурологічних коментарів.

Нижче наводимо зразок ситуації практичного використання мови, як інструмента міжкультурного пізнання. Студентам пропонується невідомий їм предмет, що є елементом/явищем іншої культури (наприклад, це може бути валійська ложка кохання – Welsh love-spoon) і пропонується сформулювати гіпотезу стосовно функцій цього предмету. Далі студенти працюють у невеликих групах і відповідають на ряд запитань, наведених викладачем. Наприклад:

- Де і для чого використовується цей предмет?
- Чи вважаєте ви, що цей предмет призначений тільки для прикрашення?
- Якщо б ви мали цей предмет, як би ви його використовували?
- Які факти про культуру Уельсу ми можемо дізнатись через цей предмет?

Після того, як студенти мали можливість обговорити ці питання в групах та дати них відповіді, викладач пояснює призначення цього предмета, а студенти перевіряють свої гіпотези.

У цій статті ми розглянули деякі важливі питання соціокультурного компоненту навчання іноземних мов та культур. У ході дослідження розроблено нові прийоми взаємопов'язаного навчання мов і культур та вказано на чинники, які слід брати до уваги в процесі цього навчання. Вважаємо, що дуже важливу роль у формуванні уявлень про культуру країни, мова якої вивчається відіграють фактори рідного соціокультурного середовища, котрі необхідно брати до уваги при розробці моделей взаємопов'язаного навчання мови й культури і, як наслідок цього, виховання освіченої та толерантної людини. На наш погляд, перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямку полягають у порівнянні явищ, елементів, рис, що властиві культурі рідного народу та культурі народу – носія іноземної мови, яка вивчається.

Література

1. **Пассов Е. И.** Культурообразная модель профессиональной подготовки учителя: философия, содержание, реализация // Иноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 11–18.
2. **Бердичевский А. А.** Содержание обучения иностранному языку на основе базовой культуры личности // Иностр. яз. в шк. – 2004. – № 8. – С. 17–20.
3. **Карпухина Г. К.** Вопросы литературы и страноведения в преподавании иностранного языка: Сб. науч. тр. / Под ред. Б. Я. Шидфар. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – С. 39–40.
4. **Martinelli S., Taylor M.** Intercultural Learning. Strasbourg: Council of Europe and European Commission, 2000. – 106 p.

N.V.Fedicheva

Socio-cultural component in foreign language teaching

European scholars in the field of linguistics and methods of teaching foreign languages have been discussing socio-cultural aspect of language study and teaching for quite a lot period of time. Nowadays nobody denies the necessity of teaching a language as part of foreign culture and studying the target culture through the language. The article specifies the goal and objectives of the research conducted by

the Speech Practice Department of LNPU and Foreign Philology Department of Kramatorsk economy-humanitarian institute.

Key words: culture; teaching foreign languages; pragmatic competence; situations.

Відомості про автора

Федічева Наталія Володимирівна – канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри практики мовлення Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка.